

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПВНЗ «МІЖНАРОДНИЙ ЕКОНОМІКО-ГУМАНІТАРНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ АКАДЕМІКА СТЕПАНА ДЕМ'ЯНЧУКА»**

ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

***КАФЕДРА КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИХ
ТА АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИХ ДИСЦИПЛІН***

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК 31. Порядок та особливості звернень до ЄСПЛ та практика європейських судів

Освітньої програми:	Право
Рівня вищої освіти:	першого (бакалаврського)
за спеціальністю:	081 Право
галузі знань:	08 Право

Рівне – 2022

Робоча програма дисципліни «Порядок та особливості звернень до ЄСПЛ та практика європейських судів» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за освітньою програмою «Право» зі спеціальності 081 Право, галузь знань 08 Право

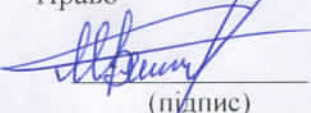
Розробник: Дроздов Олександр Михайлович доктор юридичних наук, професор, професор кафедри кримінально-правових та адміністративно-правових дисциплін.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри кримінально-правових та адміністративно-правових дисциплін

Протокол від «06» вересня 2022 року № 1

Зав. кафедри (Дерев'яко Н.З.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

Гарант освітньо-професійної програми «Право» зі спеціальності 081 Право, галузь знань 08
Право

 (Богатир'єв І.Г.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

Схвалено методичною комісією юридичного факультету ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука»

Протокол від «01» вересня 2022 року № 1

Голова (Оверчук О.В.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

© Олександр Дроздов, 2022 рік
© ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний
університет імені академіка Степана Дем'янчука», 2022 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 6	Галузь знань: 08 Право	обов'язковий компонент освітньої програми	
Загальна кількість годин – 180	Спеціальність: 081 Право Освітня програма Право	Рік підготовки:	
		4-й	4-й
		Семестр	
		7-й і 8-й	7-й і 8-й
	Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)	Лекції	
		20 і 20 год.	8 і 8 год.
		Практичні, семінарські	
		20 і 20 год.	8 і 6 год.
		Лабораторні	
		–	–
		Самостійна робота	
		100 год.	150 год.
		Вид контролю: залік (7), екзамен (8)	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Робоча програма навчальної дисципліни *«Порядок та особливості звернень до ЄСПЛ та практика європейських судів»* схвалена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня спеціальності 081 Право за освітньо-професійною програмою «Право».

Предметом вивчення дисципліни *«Порядок та особливості звернень до ЄСПЛ та практика європейських судів»* є система загальних наукових знань про окремі найбільш актуальні питання практичного застосування приписів Європейської конвенції про захист прав людини та основоположних свобод; практика Європейського суду з прав людини і її застосування національними судовими інстанціями; наукові положення про правовідносини, які виникають у зв'язку з винесенням судових рішень у контексті наявної практики європейських судів.

Метою вивчення дисципліни є формування у студентів-правників компетентностей щодо практики функціонування системи захисту прав людини у межах країн-членів Ради Європи та формування навичок застосування рішень Європейського суду з прав людини у практичній діяльності. Дисципліна повинна сприяти формуванню високопрофесійних фахівців у сфері юриспруденції.

По завершенню вивчення дисципліни *«Порядок та особливості звернень до ЄСПЛ та практика європейських судів»* студенти повинні вміти аналізувати взаємодію міжнародного права та міжнародно-правових систем з правовою системою України на основі усвідомлення основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування права. Опанування студентами-правниками вказаним курсом спрямоване на впровадження міжнародно-правових стандартів правосуддя у законодавчу і правозастосовну практику української держав є необхідним напрямом забезпечення досягнень цілей кримінальної юстиції.

Під час лекційних та практичних занять, самостійної роботи студенти, майбутні фахівці з права, **набувають таких компетентностей: ЗКЗ (загальні компетентності), СК (спеціальні, фахові компетентності).**

ЗК5. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства; усвідомлення цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідності його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

СК4. Здатність застосовувати Конвенцію про захист прав людини та основоположних свобод, а також прецедентну практику Європейського суду з прав людини.

СК5. Здатність застосовувати норми та інститути міжнародного публічного права, а також міжнародного приватного права.

СК6. Здатність здійснювати порівняльний аналіз окремих правових інститутів права Європейського Союзу та Ради Європи і правової системи України.

СК11. Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти.

СК16. Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення

Опанувавши дисципліну *«Порядок та особливості звернень до ЄСПЛ та практика*

європейських судів» студенти повинні володіти такими **програмними результатами навчання:**

РН 2. Знати та розуміти міжнародні стандарти прав людини, положення Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практику Європейського суду з прав людини.

РН 4. Знати та розуміти основи права Європейського Союзу.

РН 8. Застосовувати інститути міжнародного публічного права, а також міжнародного приватного права.

РН 13. Знати та розуміти особливості реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права.

РН 21. Готувати проекти необхідних актів застосування права відповідно до правового висновку зробленого у різних правових ситуаціях.

РН 22. Надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях.

3.ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Особливості діяльності Європейського суду з прав людини.

Тема 1. Міжнародно-правові стандарти прав людини і національного права.

Обсяг прав людини, які визнані міжнародною спільнотою. Класифікація прав та свобод за поколіннями.

Класифікація міжнародних актів про права людини. Правовий зміст основного принципу міжнародного права поваги прав та основних свобод людини у Статуті ООН та конкретизованих документах (Пактах про права людини 1966 р., факультативних протоколів до них, інших документах).

Міжнародні універсальні механізми співпраці держав щодо захисту прав людини – система ООН, її головні органи, Верховний комісар з захисту прав людини, комітети, комісії, спеціалізовані установи – МОП, ЮНЕСКО, ВОЗ та ін., конвенційні органи – комітети та комісії, які створені з метою контролю за реалізацією угод. Значення створення міжнародних трибуналів та судів із захисту прав людини.

Регіональні механізми захисту – Європейський Суд з прав людини, органи ОБСЄ. Імплементация державами міжнародно-правових зобов'язань через національні механізми.

Література: основна [1-6], допоміжна [9, 14, 16-18, 20, 26, 21].

Тема 2. Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод.

Поняття і зміст Європейської системи захисту прав людини. Історія формування Європейської системи захисту прав людини. Європейська конвенція захисту прав людини і основоположних свобод.

Історія ухвалення Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод в системі міжнародних актів з прав людини. Протоколи до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод: загальна характеристика.

Перелік прав і свобод, закріплених у Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та додатковими протоколами.

Ратифікація Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, її денонсація та застереження. Зобов'язки України як держави-учасниці Європейської конвенції. Статус Конвенції в Україні. Принципи співвідношення Конвенції та національних правових норм.

Література: основна [1-6], допоміжна [9, 14, 16-18, 20, 26, 21].

Тема 3. Загальна характеристика Європейського суду з прав людини.

Структура та повноваження Європейського суду з прав людини. Порядок формування Європейського суду з прав людини. Порядок і форми діяльності суду.

Правовий статус Голови та секретаря Європейського суду з прав людини.

Одноособовий суддя, комісії (комітети), палати (секції) та Велика палата Європейського суду з прав людини. Судді Європейського суду з прав людини. Вимоги щодо суддів Європейського суду з прав людини. Привілеї та імунітети суддів Європейського суду.

Регламент Європейського суду. Процедури Європейського суду. Значення правових позицій Європейського суду з прав людини.

Реформування Європейського суду з прав людини.

Література: основна [1-6], допоміжна [7, 8, 12, 14, 16-18, 26, 21].

Тема 4. Підстави та порядок звернення до Європейського суду з прав людини.

Право на звернення до Європейського суду з прав людини. Категорії заяв, які можуть бути подані до Європейського суду з прав людини. Суб'єкти звернення до Суду.

Порядок звернення до Європейського суду. Умови прийнятності скарги, передбачені Європейською конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод.

Вимоги до заяви, що подається до Європейського суду з прав людини. Формуляр заяви. Порядок подання заяви.

Література: основна [1-6], допоміжна [7, 8, 12, 14, 16-18, 26, 21].

Тема 5. Юрисдикція Європейського суду з прав людини та правові основи її реалізації.

Поняття юрисдикції Європейського суду з прав людини. Тлумачення Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та протоколів до неї.

Застосування норм Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та протоколів до неї.

Види юрисдикції, притаманної Суду при застосуванні ними міжнародних договорів. Предметна юрисдикція (*ratione materiae*). Територіальна юрисдикція (*ratione loci*). Юрисдикція в часі (*ratione temporis*). Юрисдикція за колом суб'єктів (*ratione personae*).

Література: основна [1-6], допоміжна [7, 8, 12, 14, 16-18, 26, 21].

Тема 6. Розгляд справ у Європейському суді з прав людини.

Регламентация процедури розгляду справ у Європейському суді з прав людини. Принципи змагальності та відкритості.

Окремі стадії розгляду справ у Суді: порушення справи; провадження з питання прийнятності скарги; провадження після прийняття скарги; слухання (розгляд справи по суті); прийняття рішення.

Процедура прийняття «пілотних рішень».

Види рішень Європейського суду з прав людини. Поняття та характеристика пілотного рішення.

Література: основна [1-6], допоміжна [7, 8, 12, 14, 16-18, 26, 21].

Змістовий модуль 2. Захист прав людини у практиці ЄСПЛ

Тема 7. Право на життя.

Право на життя: загальна характеристика. Правомірні обмеження права на життя (захист від незаконного насильства; здійснення законного арешту або запобігання втечі особи, яка законно тримається під вартою; вчинення правомірних дій для придушення заворушення або повстання).

Право на життя та обов'язок позитивних дій держави. Право на життя: проблема негативного аспекту. Право на життя та смертна кара.

Література: основна [1-6], допоміжна [7, 8, 12, 14, 16-18, 26, 21].

Тема 8. Каткування та інше неналежне поводження

Заборона катувань та інших видів неналежного поводження або покарання: загальна характеристика. Стаття 3 Європейської конвенції, особливості правового формулювання; абсолютний характер заборони. Порушення статті 3 та порушення інших статей Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Неналежне поводження або покарання та правомірне застосування сили.

Катування, нелюдське, таке, що принижує гідність поводження або покарання: визначення понять та їх розмежування.

Зміст і сфера дії заборони рабства і примусової праці. Поняття «рабство» і «підневільний стан». Обов'язкова праця, яка не порушує заборони, встановленої у статті 4 Конвенції. Обов'язки держави, що впливають зі статті 4 Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

Література: основна [1-6], допоміжна [7, 8, 12, 14, 16-18, 26, 21].

Тема 9. Право на судовий захист.

Значення права, проголошеного статтею 6 Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Сфера дії права на справедливий судовий розгляд.

Право на доступ до органів правосуддя. Право на незалежний та неупереджений суд, встановлений відповідно до закону. Виконання рішень суду.

Принципи правосуддя. Публічність та обґрунтованість судового рішення. Презумпція невинуватості. Допустимість доказів. Право мовчати та привілей проти самообвинувачення. Право на адекватний час та можливості підготовки захисту.

Право на правову допомогу. Послуги перекладача.

Ефективний засіб правового захисту: визначення змісту, судові принципи тлумачення.

Література: основна [1-6], допоміжна [7, 8, 12, 14, 16-18, 26, 21].

Тема 10. Свобода слова і свобода зібрань та об'єднання.

Право на свободу вираження поглядів: зміст, значення особливості правового регулювання. Складові права на свободу вираження поглядів: право дотримуватися своїх поглядів; право одержувати і передавати інформацію. Свобода вираження у політичній сфері. Мовні права як аспект свободи слова. Мистецька свобода. Право на отримання інформації.

Межі здійснення права на свободу вираження поглядів; обмеження свободи вираження. Ліцензування діяльності теле- та радіомовних компаній та кінематографічних підприємств. ЗМІ та держава. Підбурювання до неправомірних дій. Заборона пропаганди соціальної, расової, національної або релігійної ненависті. Обмеження права на свободу вираження поглядів з огляду на захист національної безпеки. Таємниця: державна, службова, комерційна, лікарська. Захист авторитету та неупередженості правосуддя. Неправдиві відомості та наклеп.

Право на свободу мирних зібрань та право на свободу об'єднання з іншими в системі політичних прав і свобод: зміст, значення, особливості правового регулювання.

Свобода мирних зборів. Свобода об'єднання. Профспілки. Політичні партії. Межі здійснення права на свободу зібрань та об'єднання; обмеження права.

Література: основна [1-6], допоміжна [7, 8, 12, 14, 16-18, 26, 21].

Тема 11. Виконання Україною рішень Європейського суду з прав людини.

Виконання державами рішень Європейського суду з прав людини.

Правова характеристика Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини».

Процедура виконання рішень Європейського суду. Виплата відшкодування. Додаткові заходи індивідуального характеру. Заходи загального характеру.

Контроль за виконанням рішень Європейського суду з прав людини.

Література: основна [1-6], допоміжна [7, 8, 12, 14, 16-18, 26, 21].

Тема 12. Застосування практики Європейського суду з прав людини в судовій практиці України як джерела права.

Прецеденти та правові позиції. Рішення Європейського суду та національна судова практика.

Практика посилення Конституційного Суду України при формулюванні своїх правових позицій на практику Європейського суду з прав людини.

Застосування практики Європейського суду з прав людини судами загальної юрисдикції.

Застосування практики Європейського суду з прав людини в адміністративній практиці.

Література: основна [1-6], допоміжна [7, 8, 12, 14, 16-18, 26, 21].

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	л-б	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1.												
Тема 1. Міжнародно-правові стандарти прав людини і національного права.	16	4	4			8	15	2				13
Тема 2. Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод.	16	4	4			8	15	2				13
Тема 3. Загальна характеристика Європейського суду з прав людини.	16	4	4			8	15	2	2			11
Тема 4. Підстави та порядок звернення до Європейського суду з прав людини.	16	4	4			8	15		2			13
Тема 5. Юрисдикція Європейського суду з прав людини та правові основи її реалізації.	14	2	2			10	15		2			13
Тема 6. Розгляд справ у Європейському суді з прав людини.	12	2	2			8	15	2	2			11
Разом за змістовним модулем 1	90	20	20			50	90	8	8			74
Змістовий модуль 2.												
Тема 7 Право на життя.	12	2	2			8	15		2			13
Тема 8. Каткування та інше неналежне поводження.	16	4	4			8	15		2			13
Тема 9. Право на судовий захист.	16	4	4			8	15	2				11
Тема 10. Свобода слова і свобода зібрань та об'єднання.	16	4	4			8	15	2				13
Тема 11. Виконання Україною рішень Європейського суду з прав людини.	16	4	4			8	15	2				13
Тема 12. Застосування практики Європейського суду з прав людини в судовій практиці України як джерела права.	14	2	2			10	15	2	2			13
Разом за змістовним модулем 2	90	20	20			50	90	8	6			76
Загальна кількість годин	180	40	40			100	180	16	14			150

5.Теми практичних занять

п/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	<i>Предмет та завдання судово-медичної експертизи. Заняття 1.</i>	2	
2	<i>Предмет та завдання судово-медичної експертизи. Заняття 2.</i>	2	
3	<i>Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод. Заняття 1.</i>	2	2
4	<i>Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод. Заняття 2.</i>	2	2
5	<i>Загальна характеристика Європейського суду з прав людини. Заняття 1.</i>	2	2
6	<i>Загальна характеристика Європейського суду з прав людини. Заняття 2.</i>	2	2
7	<i>Підстави та порядок звернення до Європейського суду з прав людини. Заняття 1.</i>	2	2
8	<i>Підстави та порядок звернення до Європейського суду з прав людини. Заняття 2.</i>	2	2
9	<i>Юрисдикція Європейського суду з прав людини та правові основи її реалізації.</i>	2	
10	<i>Розгляд справ у Європейському суді з прав людини.</i>	2	
11	<i>Право на життя.</i>	2	
12	<i>Катування та інші неналежне поводження. Заняття 1.</i>	2	
13	<i>Катування та інші неналежне поводження. Заняття 2.</i>	2	
14	<i>Право на судовий захист. Заняття 1.</i>	2	
15	<i>Право на судовий захист. Заняття 2.</i>	2	
16	<i>Свобода слова і свобода зібрань та об'єднання. Заняття 1.</i>	2	
17	<i>Свобода слова і свобода зібрань та об'єднання. Заняття 2.</i>	2	
18	<i>Виконання Україною рішень Європейського суду з прав людини. Заняття 1.</i>	2	
19	<i>Виконання Україною рішень Європейського суду з прав людини. Заняття 2.</i>	2	
20	<i>Застосування практики Європейського суду з прав людини в судовій практиці України як джерела права.</i>	2	2
	Разом:	40	14

6.Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Тема 1. Міжнародно-правові стандарти прав людини і національного права.	8	13
2	Тема 2. Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод.	8	13
3	Тема 3. Загальна характеристика Європейського суду з прав людини.	8	11
4	Тема 4. Підстави та порядок звернення до Європейського суду з прав людини.	8	13
5	Тема 5. Юрисдикція Європейського суду з прав людини та правові основи її реалізації.	10	13
6	Тема 6. Розгляд справ у Європейському суді з прав людини.	8	11
7	Тема 7 Право на життя.	8	13
8	Тема 8. Катування та інші неналежне поводження.	8	13
9	Тема 9. Право на судовий захист.	8	11
10	Тема 10. Свобода слова і свобода зібрань та об'єднання.	8	13
11	Тема 11. Виконання Україною рішень Європейського суду з прав людини.	8	13
12	Тема 12. Застосування практики Європейського суду з прав людини в судовій практиці України як джерела права.	10	13
	Разом	100	150

7.Завдання для опрацювання тем дисципліни

Назва теми	Зміст завдання для відпрацювання пропущених занять і невиконаних завдань	Форми контролю	Література	Кількість балів
Змістовий модуль 1.				
Тема 1. Міжнародно-правові стандарти прав людини і національного права.	Конспектування тематичного матеріалу. Вивчення основних визначень і термінів. Виконання завдань практичної роботи	Усне та письмове опитування. Презентація основних положень за темою.	основна [1-6], допоміжна [9, 14, 16-18, 20, 26, 21]	10
Тема 2. Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод.	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття, огляд теоретичного матеріалу	Анотування основних джерел з теми. Підготовка доповіді	основна [1-6], допоміжна [9, 14, 16-18, 20, 26, 21]	10
Тема 3. Загальна характеристика Європейського суду з прав людини.	Конспектування тематичного матеріалу. Вивчення основних визначень і термінів. Виконання завдань практичної роботи	Анотування основних джерел з теми. Підготовка доповіді.	основна [1-6], допоміжна [7, 8, 12, 14, 16-18, 26, 21]	10

Тема 4. Підстави та порядок звернення до Європейського суду з прав людини.	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття, огляд теоретичного матеріалу	Усне та письмове опитування. Презентація основних положень за темою.	основна [1-6], допоміжна [7, 8, 12, 14, 16-18, 26, 21]	10
Тема 5. Юрисдикція Європейського суду з прав людини та правові основи її реалізації.	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття, огляд теоретичного матеріалу	Анотування основних джерел з теми. Підготовка доповіді	основна [1-6], допоміжна [7, 8, 12, 14, 16-18, 26, 21]	10
Тема 6. Розгляд справ у Європейському суді з прав людини.	Конспектування тематичного матеріалу. Вивчення основних визначень і термінів. Виконання завдань практичної роботи	Анотування основних джерел з теми. Підготовка доповіді.	основна [1-6], допоміжна [7, 8, 12, 14, 16-18, 26, 21]	10
Змістовий модуль 2.				
Тема 7 Право на життя.	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття, огляд теоретичного матеріалу	Усне та письмове опитування. Презентація основних положень за темою.	основна [1-6], допоміжна [7, 8, 12, 14, 16-18, 26, 21]	10
Тема 8. Каткування та інше неналежне поводження.	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття, огляд теоретичного матеріалу	Анотування основних та додаткових джерел з теми. Підготовка доповіді.	основна [1-6], допоміжна [7, 8, 12, 14, 16-18, 26, 21]	10
Тема 9. Право на судовий захист.	Конспектування тематичного матеріалу. Вивчення основних визначень і термінів. Виконання завдань практичної роботи	Анотування основних та додаткових джерел з теми. Підготовка доповіді.	основна [1-6], допоміжна [7, 8, 12, 14, 16-18, 26, 21]	10
Тема 10. Свобода слова і свобода зібрань та об'єднання.	Конспектування тематичного матеріалу. Вивчення основних визначень і термінів. Виконання завдань практичної роботи	Усне та письмове опитування. Презентація основних положень за темою.	основна [1-6], допоміжна [7, 8, 12, 14, 16-18, 26, 21]	10
Тема 11. Виконання Україною рішень Європейського суду з прав людини.	Конспектування тематичного матеріалу. Вивчення основних визначень і термінів. Виконання завдань практичної роботи	Усне та письмове опитування. Презентація основних положень за темою.	основна [1-6], допоміжна [7, 8, 12, 14, 16-18, 26, 21]	10
Тема 12. Застосування практики Європейського суду з прав людини в судовій практиці України як джерела права.	Конспектування тематичного матеріалу. Вивчення основних визначень і термінів. Виконання завдань практичної роботи	Анотування основних та додаткових джерел з теми. Підготовка доповіді.	основна [1-6], допоміжна [7, 8, 12, 14, 16-18, 26, 21]	10

8. Методи навчання

1. Лекції із застосуванням пояснювально-ілюстративного методу, із використанням мультимедійних презентацій.
2. Практичні заняття з застосуванням інтерактивних методів проведення практичних занять (режим бесіди, діалогу).
3. Складання опорного конспекту теми, побудова структурної схеми окремого питання, систематизація інформації у вигляді таблиці тощо;
4. Методи та прийоми активізації навчальної діяльності студента під час лекційних та практичних завдань (дискусія, дебати тощо).
5. Поточне консультування. Самостійна робота студентів з літературними та Інтернет-джерелами.
6. Презентація результатів виконаних завдань та досліджень студентом.

9. Методи контролю

При вивченні студентами курсу *«Порядок та особливості звернень до ЄСПЛ та практика європейських судів»* застосовуються такі методи контролю:

- поточне (усне) опитування, дискусійне обговорення проблем на практичних заняттях;
- поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять, і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Поточний контроль реалізується у формі опитування, виступів, експрес-контролю тощо, перевірки результатів виконання різноманітних індивідуальних завдань тощо;
- контроль самостійної роботи, представлення презентацій;
- індивідуальне та фронтальне опитування;
- поточне тестування;
- аналіз та оцінювання результатів навчання;
- тестовий підсумковий контроль.

10. Питання гарантованого рівня знань здобувачів вищої освіти:

Змістовий модуль 1

1. Обсяг прав людини, які визнані міжнародною спільнотою.
2. Класифікація прав та свобод за поколіннями.
3. Класифікація міжнародних актів про права людини.
4. Правовий зміст основного принципу міжнародного права поваги прав та основних свобод людини.
5. Міжнародні універсальні механізми співпраці держав щодо захисту прав людини.
6. Значення створення міжнародних трибуналів та судів із захисту прав людини.
7. Регіональні механізми захисту – Європейський Суд з прав людини, органи ОБСЄ.
8. Імплементация державами міжнародно-правових зобов'язань через національні механізми.
9. Поняття і зміст Європейської системи захисту прав людини.
10. Історія формування Європейської системи захисту прав людини.
11. Європейська конвенція захисту прав людини і основоположних свобод.
12. Історія ухвалення Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.
13. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод в системі міжнародних актів з прав людини.

14. Протоколи до Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод: загальна характеристика.
15. Перелік прав і свобод, закріплених Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод та додатковими протоколами.
16. Ратифікація Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод, її денонсація та застереження.
17. Обов'язки України як держави-учасниці Європейської конвенції.
18. Статус Конвенції в Україні. Принципи спів від ношення Конвенції та національних правових норм.
19. Структура та повноваження Європейського суду з прав людини.
20. Порядок формування Європейського суду з прав людини. Порядок і форми діяльності суду.
21. Регламент Європейського суду.
22. Процедури Європейського суду.
23. Значення правових позицій Європейського суду з прав людини.
24. Реформування Європейського суду з прав людини.
25. Право на звернення до Європейського суду з прав людини.
26. Категорії заяв, які можуть бути подані до Європейського суду з прав людини. Суб'єкти звернення до Суду.
27. Порядок звернення до Європейського суду.
28. Умови прийнятності скарги, передбачені Європейською конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод.
29. Вимоги до заяви, що подається до Європейського суду з прав людини. Формуляр заяви.
30. Порядок подання заяви.
31. Поняття юрисдикції Європейського суду з прав людини.
32. Тлумачення Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та протоколів до неї.
33. Застосування норм Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.
34. Види юрисдикції, притаманної Суду при застосуванні ними міжнародних договорів.
35. Регламентація процедури розгляду справ у Європейському суді з прав людини.
36. Принципи змагальності та відкритості.
37. Окремі стадії розгляду справ у Європейському суді з прав людини.
38. Процедура прийняття «пілотних рішень».
39. Види рішень Європейського суду з прав людини.
40. Поняття та характеристика пілотного рішення в практиці Європейського суду з прав людини.

Змістовий модуль 2.

1. Право на життя: загальна характеристика.
2. Правомірні обмеження права на життя.
3. Право на життя та обов'язок позитивних дій держави.
4. Право на життя: проблема негативного аспекту.
5. Право на життя та смертна кара.
6. Заборона катувань та інших видів неналежного поводження або покарання.
7. Неналежне поводження або покарання та правомірне застосування сили.
8. Катування, нелюдське, таке, що принижує гідність поводження або покарання: визначення понять та їх розмежування.
9. Зміст і сфера дії заборони рабства і примусової праці.
10. Поняття «рабство» і «підневільний стан».
11. Обов'язкова праця, яка не порушує заборони, встановленої у статті 4 Конвенції.
12. Сфера дії права на справедливий судовий розгляд.
13. Право на доступ до органів правосуддя.

14. Право на незалежний та неупереджений суд, встановлений відповідно до закону. Виконання рішень суду.
15. Принципи правосуддя.
16. Публічність та обґрунтованість судового рішення.
17. Презумпція невинуватості. Допустимість доказів.
18. Право мовчати та привілей проти самообвинувачення.
19. Право на адекватний час та можливості підготовки захисту.
20. Право на правову допомогу.
21. Ефективний засіб правового захисту: визначення змісту, судові принципи тлумачення.
22. Право на свободу вираження поглядів: зміст, значення особливості правового регулювання.
23. Складові права на свободу вираження поглядів.
24. Свобода вираження у політичній сфері.
25. Мовні права як аспект свободи слова.
26. Мистецька свобода.
27. Право на отримання інформації.
28. Межі здійснення права на свободу вираження поглядів; обмеження свободи вираження.
29. Ліцензування діяльності теле- та радіомовних компаній та кінематографічних підприємств.
30. Підбурювання до неправомірних дій.
31. Заборона пропаганди соціальної, расової, національної або релігійної ненависті.
32. Обмеження права на свободу вираження поглядів з огляду на захист національної безпеки.
33. Таємниця: державна, службова, комерційна, лікарська.
34. Захист авторитету та неупередженості правосуддя.
35. Неправдиві відомості та наклеп.
36. Право на свободу мирних зібрань та право на свободу об'єднання з іншими в системі політичних прав.
37. Свобода мирних зборів. Свобода об'єднання.
38. Профспілки. Політичні партії.
39. Межі здійснення права на свободу зібрань та об'єднання; обмеження права.
40. Регламентація процедури розгляду справ у Європейському суді з прав людини.
41. Принципи змагальності та відкритості.
42. Окремі стадії розгляду справ у Європейському суді з прав людини.
43. Процедура прийняття «пілотних рішень».
44. Види рішень Європейського суду з прав людини.
45. Поняття та характеристика пілотного рішення.
46. Прецеденти та правові позиції.
47. Рішення Європейського суду та національна судова практика.
48. Практика посилання Конституційного Суду України на правові позиції Європейського суду з прав людини.
49. Застосування практики Європейського суду з прав людини судами загальної юрисдикції.
50. Застосування практики Європейського суду з прав людини в адміністративній практиці.

11. Розподіл балів, які отримують студенти

Семестр 7

Поточне тестування та самостійна робота	Залік	Сума
Змістовий модуль № 1		

T1	T2	T3	T4	T5	T6	Підсумковий модульний контроль 40	100
10	10	10	10	10	10		

Семестр 8

Поточне тестування та самостійна робота						Екзамен	Сума
Змістовий модуль № 2							
T1	T2	T3	T4	T5	T6	40	100
10	10	10	10	10	10		

12. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Критерії оцінювання	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	Студент виявляє особливі творчі здібності, глибокі знання навчального матеріалу, що міститься в основних і додаткових рекомендованих літературних джерелах; вміє аналізувати явища, які вивчаються, у їх взаємозв'язку і розвитку; застосовувати теоретичні положення при розв'язанні практичних задач; володіє вмінням надавати чітку аргументовану відповідь на поставленні питання	відмінно
82-89	B	Студент вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи, надає лаконічну відповідь майже на всі поставленні питання; самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна	добре
74-81	C	Студент вміє оперувати необхідним колом понять та категорій; узагальнювати та систематизовувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві	
64-73	D	Студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, слабе їх застосування при розв'язанні практичних завдань; аналізує навчальний матеріал за допомогою викладача, надає мало аргументовані відповіді, виправляє не всі помилки, значна кількість яких є суттєвими	задовільно
60-63	E	Студент володіє навчальним матеріалом на рівні вищому за початковий, проте має фрагментарне уявлення про деякі поняття та категорії курсу; надає неповне висвітлення змісту питань; має недостатнє вміння зробити аргументовані висновки; відповіді містять значну кількість недоліків і помилок	

35-59	FX	Студент не опанував значну частину матеріалу курсу; не володіє понятійним апаратом; не опрацював базову та допоміжну літературу. Мова не виразна, обмежена, бідна, словниковий запас не дає змогу оформити ідею. Практичні навички на рівні розпізнавання	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	Студент повністю не знає програмного матеріалу, не працював в аудиторії з викладачем або самостійно; допускає суттєві помилки у відповідях на питання, не вміє застосовувати теоретичні положення при розв'язанні практичних завдань	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Методичне забезпечення

1. Посібники.
2. Опорний конспект лекцій по всіх темах курсу, у тому числі і для самостійного вивчення в електронному вигляді.
3. Завдання та методичні рекомендації до виконання практичних робіт.
4. Пакети контрольних завдань для підсумкового контролю.

14. Рекомендована література

Обов'язкова:

1. Антипов В. І. Кримінальний кодекс України в контексті міжнародного права та практики Європейського суду з прав людини: правові норми, судова практика, науково-практичний коментар. Харків: Право, 2019. 1200 с.
2. Гайдулін О. О. Прецедентне право Європейського суду з прав людини щодо захисту прав уразливих верств населення: навч. посіб. О. О. Гайдулін, В. Ю. Худолей, І. М. Шаркова. Київ: ФОП Голембовська О.О. 2019. 300 с.
3. Дроздов О. М., Дроздова О. В. Правові позиції Європейського суду з прав людини: аналітичний огляд. Київ, 2018. 624 с.
4. Захист права власності в практиці Європейського Суду з прав людини / упоряд. Л. В. Сидорова. К. : Видавничий Дім «Ратіо Дециденді», 2019. 132 с.
5. Караман І. В., Козіна В. В. Європейський суд з прав людини, Європейська конвенція з прав людини та індивідуальні заяви: перше знайомство. Київ: ВАІТЕ, 2015. 136 с.
6. Фулей Т. І. Застосування практики Європейського суду з прав людини при здійсненні правосуддя: Науково-методичний посібник для суддів. – 2-ге вид. випр., допов. Київ, 2015. 208 с.

Додаткова

7. Бакумов О. С. Правові позиції Європейського суду з прав людини щодо права на вільні вибори: спірні питання практики. Вісник Національної академії правових наук України. 2016. № 3 (86). С. 183-193.
8. Дроздов О. М. Джерела кримінально-процесуального права України / За наук. ред. Ю. М. Грошевий. Харків : СПД ФО Вапнярчук Н. М., 2008. 208 с.
9. Дроздов О. М. Non bis in idem - європейський орієнтир для забезпечення сталості та єдності судової практики Верховним Судом (за матеріалами практики Європейського суду з прав людини). *Право України*. 2017. № 6. С. 110–132.
10. Дроздов О. М. Наукові підходи щодо перспектив перегляду у екстраординарних судових провадженнях окремих судових рішень, ухвалених у заочному кримінальному провадженні. Форум права. 2015. № 1. С. 92–103.
11. Дроздов О. М. Актуальні питання діяльності захисника під час екстрадиції

(за матеріалами практики Європейського суду з прав людини). *Традиції та новації юридичної науки: минуле, сучасне, майбутнє* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 19 трав. 2017 р.) : у 2-х т. / Нац. ун-т "Одес. юрид. акад.", Півден. регіон. центр Нац. акад. прав. наук України. Одеса : Гельветика, 2017. Т. 2. - С. 358–361.

12. Дроздов О. М. Актуальні питання здійснення захисту від провокації (підбурювання) особи на вчинення злочину у світлі практики Європейського суду з прав людини. *Вісник кримінального судочинства*. - 2016. - № 2. - С. 31-44.

13. Дроздов О. М. Дроздова О. В. Актуальні питання дотримання вимог пунктів 1 та 3 (d) статті 6 Конвенції на прикладі справи Даштан проти Туреччини (з коментарями). *Вісник національної асоціації адвокатів України*. 2017. № 11. С. 29-41

14. Клименко О. М. Як звернутися до Європейського Суду з прав людини Центр правових досліджень. Київ : Видавець Фурса С.Я., 2006. 64 с.

15. Павлюковець Т. Роль та місце рішень ЄСПЛ в українській судовій системі. *Юридична газета online*. 2020. № 22 (728). URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/sudova-praktika/rol-ta-misce-rishen-espl-v-ukrayinskiy-sudoviy-sistemi.html>

16. Практика Європейського суду з прав людини у кримінальному провадженні: збірник рішень / уклад.: О. В. Авраменко, А. Я. Хитра, Р. М. Шехавцов. Львів: ЛьвДУВС, 2020. 358 с.

17. Шаповалова І. С. Рогальська В. В. Застосування практики Європейського суду з прав людини слідчим суддею місцевого загального суду під час здійснення судового контролю : монографія / І.С. Шаповалова, Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2020. 274 с.

18. Шевчук С. Судовий захист прав людини: Практика Європейського Суду з прав людини у контексті західної правової традиції. Вид. 2-е, виправ., доп. К. : Реферат, 2007. 848 с.

Законодавство

19. Конституція України: Прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст.141.

20. Європейська конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950р. та додаткові протоколи, рат. Законом України від 17.07.1997 р. (зміни в назві конвенції згідно Закону України від 09.02.2006р.) /Офіційний вісник України - 2006. - №32. – Ст. 2371.

21. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № **2341-III** (зі змінами та доповненнями). *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (дата звернення: 13.02.2022).

22. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 № **4651-VI** (зі змінами та доповненнями). *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (дата звернення: 13.02.2022).

23. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 06.07.2005 р., № 2747-IV (зі змінами та доповненнями). *Відомості Верховної Ради України*. 2005 р., № 5, (№№ 35-36, 37). – Ст. 446.

24. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Постанова Верховної Ради Української РСР від 07 грудня 1984 р. (зі змінами та доповненнями, внесеними Законом України № 5518-VI від 06.12.2012 р.). *Відомості Верховної Ради Української РСР*. 1984. – додаток до № 51. – ст. 1122.

25. Про адвокатуру: Закон України від 19.12.92 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 9. Ст. 62 (зі змінами та доповненнями).

26. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23.02.2003р. *Відомості Верховної Ради України*. 2006. №30. – Ст. 260.

27. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 07.07.2010 № 2453-VI. (зі змінами та доповненнями). *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2453-17> (дата звернення: 13.02.2022).
28. Про прокуратуру: Закон України від 14.10.2014 р. № 1697-VII. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1020-19> (дата звернення: 13.08.2019).
29. Про державне бюро розслідувань: Закон України від 05.01.2017 р. № 794-VIII. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/794-19> (дата звернення 20.08.2019).
30. Про безоплатну правову допомогу: Закон України від 02.06.2011 № 3460-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 51. Ст. 577.

Інформаційні ресурси

1. Бібліотека ім. В. І. Вернадського – <http://www.nbuv.gov.ua>
 2. Кабінет Міністрів України – <http://www.kmu.gov.ua>
 3. Міністерство юстиції України – <http://www.minjust.gov.ua>
 4. EUR-Lex. – <https://eur-lex.europa.eu/content/welcome/about.html>
- Цифрові юристи. Цифрова освіта.** – <https://osvita.diia.gov.ua/courses/digital-lawyers>